

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

Кафедра педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ректор _____ доц. О.Г.Самойленко

“22” лютого 2018р.

ПРОГРАМА ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ З ПЕДАГОГІКИ
(СПІВБЕСІДА)

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогічна освіта
ОПП Початкова освіта зі спеціальності 013 Початкова освіта

(на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста)

Форма навчання: денна, заочна

НІЖИН - 2018

Укладачі програми:

Є.І. Коваленко– кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки;

Л.О.Дубровська– кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки.

Програма вступного фахового випробування для здобуття освітнього рівня «Бакалавр» на базі здобутого освітнього рівня «Молодший спеціаліст» галузі знань: 01 Освіта / Педагогічна освіта, ОПП Початкова освіта зі спеціальності 013 Початкова освіта

Форма навчання: денна, заочна

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 6 від “24” січня 2018р.

Схвалено та рекомендовано Вченою радою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

« ___ » _____ 2018 року, протокол №

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування з педагогіки укладена для абітурієнтів, які вступають на навчання за освітньо-професійною програмою підготовки освітнього рівня «Бакалавр» галузі знань: 01 Освіта / Педагогічна освіта, ОПП Початкова освіта зі спеціальності 013 Початкова освіта на базі здобутого освітнього рівня «Молодший спеціаліст». Форма навчання: денна, заочна.

До участі у вступному випробуванні допускаються особи, які завершили навчання та здобули диплом молодшого спеціаліста за спеціальністю 5.01010201 «Початкова освіта». Програма вступного випробування укладена відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста зі спеціальності 5.01010201 «Початкова освіта» і спрямована на діагностику рівня сформованості професійних знань та вмінь абітурієнта з педагогіки. Головним завданням вступного фахового випробування для вступників спеціальності «Початкове навчання» ОКР «Молодший спеціаліст» на освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр» є перевірка відповідності рівня підготовки майбутніх фахівців Галузевому стандарту вищої освіти за спеціальністю спеціальності 013 Початкова освіта 6.010102. Державна атестація є свідчення готовності особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності.

Вступне фахове випробування з педагогіки початкової освіти передбачає визначення рівня знань та вмінь абітурієнтів, що здобули освітньо-кваліфікаційний рівень «молодший спеціаліст» та бажають здобути освіту за освітнім рівнем «бакалавр». Відповідно до правил прийому у 2018 році абітурієнти проходять фахове випробування з педагогіки на знання програмного курсу: «Вступ до спеціальності», «Загальні основи педагогіки», «Дидактика», «Теорія виховання».

Програма фахового випробування з педагогіки покликана перевірити рівень фахової компетентності майбутнього вчителя початкової школи, що відповідає його освітньо-кваліфікаційній характеристиці.

Об'єктом оцінювання мають бути структурні компоненти навчальної діяльності, а саме:

- змістовий компонент – знання про об'єкт вивчення (уявлення, поняття, явища тощо, в т.ч. про правила, засоби його перетворення, вимоги до результату; складові та послідовність виконання завдання як одиниці навчальної діяльності і т.д.). Обсяг знань визначений навчальними програмами, державними стандартами;
- операційно-організаційний компонент – дії, способи дій (вміння, навички).

Вступне випробування проводиться у формі співбесіди, за результатами якої комісія приймає рішення про зарахування абітурієнта до складу студентів на навчання за напрямом підготовки 6.010102 “Початкова освіта”.

ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Співбесіда з навчальних дисциплін: педагогіка

СТРУКТУРА ТА ЗРАЗОК БІЛЕТУ

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
БІЛЕТ № 1
фахового вступного випробування

з галузі знань: 01 Освіта / Педагогічна освіта

зі спеціальності 013 Початкове навчання

для здобуття освітнього рівня: бакалавр

Форма навчання: денна

1. Педагогіка як наука про виховання людини. Мета і завдання виховання громадянина вільної і незалежної України.
2. Принципи навчання, їх визначення, характеристика та класифікації. Регулятивна роль принципів в організації діяльності вчителя та учнів.
3. Загальні методи виховання та їх класифікація. Добір методів виховання у відповідності до мети, принципів, змісту, умов виховання, віку дітей.

Голова предметної комісії
Голова приймальної комісії

проф. Коваленко Є.І.

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
БІЛЕТ № 1
фахового вступного випробування

з галузі знань: 01 Освіта / Педагогічна освіта
зі спеціальності 013 Початкове навчання
для здобуття освітнього рівня: бакалавр
Форма навчання: заочна

1. Дидактика як наука про теорію навчання та освіти. Основні категорії й провідні завдання дидактики початкової школи. Оновлені програми початкової школи.
2. Особливості розвитку та виховання дітей молодшого шкільного віку.
3. Внесок К.Д. Ушинського в теорію і методику початкового навчання.

Голова предметної комісії
Голова приймальної комісії

проф. Коваленко Є.І.

Критерії оцінювання рівня готовності абітурієнтів до навчання

Шкала ECTS	Бали	Національна оцінка	Критерії оцінювання
90 - 100 A	98 - 100	Відмінно	Аргументовано і повно викладає програмний матеріал. У своїх відповідях спирається на дослідження науковців, користується прийомами порівняльного аналізу, узагальнення, наводить

	A		приклади, доведення. Проявляє творчий підхід до вирішення проблеми. Виявляє схильність до науково-дослідної роботи.
	94 -97 A		Свідомо, безпомилково, у повному обсязі викладає програмний матеріал усно і письмово; виділяє головні положення. Виявляє творчий підхід до розкриття сутності явищ. Уміло поєднує набуті знання, вміння, навички з практикою.
	90 -93 A		Виявляє засвоєння програмного матеріалу в повному обсягу. Чітко і свідомо викладає програмний матеріал усно і письмово. У своїх відповідях поєднує знання теорії з практикою; виділяє основні положення проблеми. Проявляє елемент творчого підходу до вирішення проблеми.
75 – 89 BC	85 - 89 B	Добре	Виявляє знання змісту курсу. Наводить приклади при розкритті програмного матеріалу. Відтворює основний програмний матеріал. Відсутній творчий підхід у вирішенні проблеми.
	80 - 84 B		Виявляє знання змісту курсу, але недостатньо повно розкриває сутність явищ. Легко виправляє недоліки у відповіді, відзначені викладачем. Наводить приклади при відтворенні програмного матеріалу. Правильно використовує знання, вміння, навички лише в стандартних ситуаціях.
	75 - 79 C		У цілому відтворює основний програмний матеріал. Має труднощі в аргументації, виділенні суттєвих сторін матеріалу, у наведенні прикладів. Здатний виправити помилки за допомогою навідних питань викладача.
60 – 74 DE	70 - 74 D	Задовільно	У відповідях допускає помилки, зазнає труднощів у їх усуненні. Відповіді на запитання не повні. Зазнає труднощів у використанні на практиці отриманих знань, вмінь, навичок. У цілому програмний матеріал засвоєний частково.
	64 - 69 D		Зазнає труднощі при розкритті змісту основних понять. Допускає значну кількість помилок у відтворенні програмного матеріалу. Слабо володіє основними поняттями, розкриває сутність явищ, понять на рівні відтворення. Не може поєднати набуті знання з практикою.
	60 - 63 E		Відповіді на запитання фрагментарні, не відображають суті проблеми. На одне із питань зовсім немає відповіді. Студент слабо орієнтується в програмному матеріалі, не здатний використовувати допомогу викладача у формі додаткових запитань.
1-59 FX	46 -59 FX	Незадовільно	Виявив незнання основного змісту курсу. У відповідях допускає грубі помилки.
	35 - 45 FX		Виявив незнання основного змісту курсу. У відповідях використовує не теоретичні положення, а власні уявлення, життєвий досвід. Відповіді не відповідають змісту курсу.
	1-34 F		Повністю не володіє програмним матеріалом. Від відповіді відмовляється.

ЗМІСТ ТЕОРЕТИЧНОГО КУРСУ ПРОГРАМИ

Загальні основи педагогіки. Функції та завдання вчителя у працях педагогів минулого: Я.А. Коменський про значення посади вчителя; М.І. Пирогов про завдання вчителя у школі. Вимоги К.Д. Ушинського до вчителя-вихователя («Про користь педагогічної літератури». «Три елементи школи»).

Суть та завдання педагогіки у працях класиків педагогічної думки (О.В. Духнович, С.Ф. Русова, Г.Г. Ващенко). К.Д. Ушинський про завдання педагогіки, її недоліки. Предмет педагогіки – виховання людини.

Походження виховання. Виникнення перших шкіл у стародавній Індії, Китаї, Єгипті. Порівняльна оцінка систем виховання у державах стародавньої Греції (Спарті, Афінах). Залежність системи виховання від соціальних умов життя. Зародження елементів педагогічної теорії у працях стародавніх грецьких та римських філософів. Системи навчання та виховання у період середньовіччя: церковно-монастирські та міські школи, лицарське виховання, університети.

Епоха Відродження – виникнення гуманістичної педагогіки. Її представники Вітторіно де Фельтре, Еразм Роттердамський, Франсуа Рабле, Томас Мор, Томазо Кампанелла. Школа і педагогіка в епоху домонополістичного капіталізму. Життя, наукова та педагогічна діяльність Я.А. Коменського. Ідеї гуманістичної педагогіки у працях класиків педагогічної науки XVIII-XX ст.. (за бажанням викладача це може бути перелік імен зі стислою характеристикою головних ідей або загальних тенденцій у ставленні школи до дитини, надання дитині свободи).

Основні педагогічні поняття: виховання, навчання, розвиток, освіта, самоосвіта та самовиховання. Складові частини педагогіки. Поняття про педагогіку народознавства, народну педагогіку, як її складову частину (етнопедагогіка).

Взаємозв'язок педагогіки з іншими науками (соціологією, демографією, економікою, політикою, етикою, естетикою, літературою, історією, віковою фізіологією, гігієною, психологією).

Методологія і методика педагогічних досліджень. Групи методів науково-педагогічних досліджень: методи роботи з літературою, методи вивчення досвіду та математичні методи.

Проблеми мети виховання у роботах видатних педагогів: М.І.Пирогов про головну мету виховання; К.Д.Ушинський про два різновиди мети (індивідуальна, соціальна). Взаємозв'язок цих різновидів мети. Різнобічний розвиток здібностей дітей і завдання виховання, що впливають з нього, у роботах українських педагогів.

А.С. Макаренко про програму формування особистості. В.О. Сухомлинський і поняття можливості виховання дитини. Педагоги-новатори про почуття особистої гідності дитини як головний

Сучасне звучання головної мети виховання (у зв'язку з концепцією національної школи згідно Закону України «Про освіту»):

- виховання і навчання повинно проходити на національному ґрунті з урахуванням досягнень світової науки і культури;
- школа повинна забезпечити різнобічний розвиток особистості дитини відповідно до її природних можливостей і здібностей.

Характеристика виховного процесу. Його функції: виховання, самовиховання і перевиховання. Його діалектика і рушійні сили. Найважливіші закономірності виховного процесу.

Принципи виховання як вихідні положення, які визначають зміст, методи і форми організації роботи вихователя.

Принцип народності у вихованні дітей. Сучасне трактування принципу народності і його застосування у роботі передових вчителів України. Уроки народознавства, їх призначення.

Принцип цілеспрямованості виховання. Головна мета виховання. Уміння вихователя бачити перед собою стратегічну мету і співвідношення з нею, розв'язання завдань, що виникають у педагогічному процесі.

Виховання особистості у колективі. Загальне поняття про методіку виховання у колективі шляхом створення відповідної атмосфери, формування гуманного стилю взаємовідносин вихованців.

Виховання поваги до особистості у поєднанні із справедливою вимогливістю. Опора на позитивне у вихованців.

Поступовість, послідовність, систематичність виховних впливів. Всебічний розвиток ініціатив, самодіяльності, творчості самих вихованців. Відповідність виховання віковим особливостям учнів. Індивідуальний, особистісний підхід до виховання. Комплексний підхід до виховання.

Поняття про методи і прийоми виховання, засоби і форми організації виховної роботи. Різні підходи до класифікації методів виховання. Характеристика окремих груп методів виховання.

Методи формування свідомості: переконання, самонавіювання, можливості їх використання і особливості застосування у початковій школі.

Виховання на позитивних прикладах батьків, вчителів, товаришів, на прикладі національних героїв України, всесвітньо відомих вчених, просвітителів.

Методи організації діяльності й досвіду суспільної поведінки: вправи, виховуючі ситуації, ігрові ситуації.

Переключення. Вимога (за А.С. Макаренком – пряма і непряма), діалектика її використання. Формування і використання суспільної думки дитячого колективу у роботі В.О. Сухомлинського, колективу шести річок у роботі Ш.О. Амонашвілі.

Методи стимулювання: нагорода, покарання і вибух. В.О.Сухомлинський про використання у початковій школі методів стимулювання.

Вітчизняні (В. Леві) та зарубіжні (Р. Кемпбел) психологи, психотерапевти про використання методів заохочення та покарання.

Методи самовиховання: самосвідомість, самооцінка, самоконтроль, самонавіювання, самокритика. Використання методів самовиховання у роботах В.О. Сухомлинського, Г.С. Костюка та інших педагогів.

Класифікація форм організації виховної роботи: за кількістю учасників, за змістом, за основним об'єктом діяльності та ін. Умови забезпечення активності дітей (репродуктивної і творчої) при використанні форми розповіді, бесіди, свята та інших форм виховної роботи. Особистісний підхід у вихованні, індивідуальні форми роботи, методика їх проведення.

Теорія колективу у спадщині видатних педагогів. Поняття «колектив», його ознаки, принцип паралельної дії у працях А.С. Макаренка. Структура

колективу: формальна, неформальна. Стосунки у колективі: гуманні, нейтральні, асоціальні, ділові і особисті.

Стадії розвитку колективу та роль педагога на кожній із них. Шляхи формування колективу: висунення перспектив, спільна діяльність дітей; традиції, діалектика вимог педагога; створення активу, організація суспільної думки, гуманного стилю спілкування дітей, тон у колективі.

Розуміння завдань розумового виховання класиків вітчизняної педагогіки та психології. П.П. Блонський про завдання розумового виховання: збагачення системи наукових знань, розвиток розумових сил, здібностей і нахилів, формування світогляду, вироблення умінь самостійного набуття знань і застосування їх на практиці.

Зарубіжні педагоги XIX-XX ст.. про закономірності виховання (Дек ролі, Г. Кершенштейнер, С. Френе, М. Монтесорі. Вальдорфська педагогіка). Пріоритетність розумового виховання у світлі концепції становлення національної школи. В.О. Сухомлинський про розумове виховання шести річок та молодших школярів у позакласній роботі.

Знання, досвід що накопичуються дитиною – фундамент світогляду, який формується. Поняття про світогляд; світогляд особистості та суспільний світогляд. Матеріалістичний та ідеалістичний світогляд. Структурні елементи світогляду: думки, погляди, переконання, ідеали. Групи світоглядних ідей, про природу, суспільство, пізнавальність світу, етичні та естетичні.

Світоглядні уявлення, вірування, що історично склалися у народі України. Народні знання. Методика ознайомлення молодших школярів з традиціями українського народу. З народними святами, звичаями. Педагогічний такт учителя щодо світоглядних понять, думок, які формуються у дітей.

Поняття про мораль. Формування моральних норм у стародавніх людських співтовариствах. Загальнолюдський та історичний аспекти моралі.

Зміст морального виховання: виховання громадянина України, патріота своєї Батьківщини (любов до матері, батька, рідної мови, інтерес і повагу до національної історії, культури, мистецтва, традицій, національних героїв); виховання любові до праці, повага до людей праці; виховання поваги до людей інших національностей, їхньої культури, історії, звичаїв; виховання гуманності (доброта, товариство, чуйність, уважність до людей тощо), виховання обережного ставлення до природи; виховання дисциплінованості, почуття відповідальності за свої дії і дії оточуючих.

К.Д. Ушинський, А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський, сучасні психологи та психотерапевти про шляхи виховання дисциплінованості. Дисципліна і культура поведінки школярів: мета, завдання, зміст.

Особливості використання у моральному вихованні молодших школярів національної української символіки.

Єдність навчальної і позакласної роботи у моральному вихованні молодших школярів. Методика організації окремих форм морального виховання у позакласній роботі.

Г. Песталоцці, Р. Оуен, К.Д. Ушинський, С.Г. Сковорода, Ж.Ж. Руссо про трудове виховання. Досвід трудового виховання у педагогічній праці та роботах С.Т. Шацького, А.С. Макаренка, В.О. Сухомлинського, а також зарубіжних педагогів ХІХ-ХХ ст.. (Д. Дьюї, С. Френе та ін.).

Трудове виховання – основа народної педагогіки. Види дитячої праці й умови її ефективності у вихованні. Традиції і звичаї трудового виховання в історії українського народу. Система трудового виховання: трудове навчання (з елементами політехнічної освіти), різноманітні види дитячої праці, робота з профорієнтації. Реалізація кожного компоненту системи трудового виховання у початковій школі.

Шляхи трудового виховання, привчання до систематичності праці у процесі навчання, праця у позакласній роботі, праця дітей у сім'ї. Методика організації різних видів трудової діяльності молодших школярів.

Поняття про естетику, естетичне виховання, естетичну культуру. Завдання естетичного виховання, його зв'язок з іншими аспектами виховання особистості.

Засоби естетичного виховання: пізнання, праця, гра, природа, побут, мистецтво, людське спілкування. Характерні особливості усної народної творчості, народного образотворчого мистецтва України; народні ремесла. Педагогічні умови їх ефективного використання у роботі з дітьми молодшого шкільного віку.

Шляхи естетичного виховання. Виховання на уроках естетичного циклу. Педагоги-новатори і їх методики естетичного виховання на уроках. Естетичне виховання у позакласній діяльності. Естетика організації життя учнів.

Форми роботи з естетичного виховання, естетична освіта, розвиток естетичних почуттів, організація художньо-творчої діяльності дітей. Естетичне виховання молодших школярів у сім'ї.

Роль фізичного виховання у працях класиків педагогічної думки. Традиції фізичного виховання в історії українського народу. Завдання фізичного виховання та збереження здоров'я дітей.

Засоби фізичного виховання: вправи (гімнастика, ігри, спорт, туризм), природні і гігієнічні фактори, їх використання у досвіді передових учителів. Система фізичного виховання, її елементи: уроки фізкультури, фізкультура у режимі шкільного дня; позакласна робота, позашкільна робота з фізичного виховання. Фізичне виховання у сім'ї. Особливості фізичного виховання у літніх пришкольних і заміських таборах.

Роль вчителя, його функції у суспільстві. Поняття про професіограму вчителя. Складові педагогічної майстерності. Основні завдання і функції вчителя-вихователя і класного керівника. Специфіка роботи класовода початкових класів з дитячими організаціями. Взаємозв'язок у роботі вчителя і вихователя ГПД. Робота вихователя з батьками учнів.

Значення сім'ї у вирішенні завдань різнобічного розвитку особистості дитини. Класики вітчизняної педагогіки про загальні умови сімейного

виховання, авторитету батьків, підготовка батьків до шкільного сімейного виховання дітей. Форми роботи з сім'єю.

Дидактика. Дидактика – теорія освіти і навчання. Предмет дидактики – зміст освіти, принципи, методи, організаційні форми і засоби навчальної діяльності. Основні поняття дидактики: освіта, навчання, самоосвіта, принципи навчання, методи, засоби і форми організації навчання.

Дидактика і методика викладання окремих навчальних предметів, їх взаємозв'язок.

Двосторонній характер процесу навчання. Участь учня як суб'єкта і об'єкта процесу навчання. Функції процесу навчання: освітня, виховна і розвиваюча, їх взаємозв'язок.

Протиріччя як рушійні сили процесу навчання. Формування і розвиток позитивних мотивів школярів. Мотиви зовнішні і внутрішні; навчально-пізнавальні і соціальні. Діалектика їх співвідношень у навчальному процесі. Особливості формування позитивної мотивації у шестирічних дітей.

Поняття про процес засвоєння знань: поняття, судження, умозаключення – продукти власної пізнавальної діяльності учнів. Етапи засвоєння знань: формування відповідних мотивів, ознайомлення зі знаннями, виконання дій учнями. Узагальнення. Скорочення, автоматизація дій. Види самостійних робіт на кожному етапі.

Рівні засвоєння знань: ознайомлення, відтворення, застосування у звичних умовах, застосування у нових умовах. Роль вчителя на кожному етапі засвоєння знань.

Поняття про закономірності процесу навчання. Закономірність розвиваючого характеру навчання у роботах Л.С. Виготського, П.Я. Гальперіна, О.М. Леонтьєва, Г.С. Костюка. Принципи навчання – вихідні положення, що визначають діяльність учителя і учнів. Традиційні принципи навчання у роботах класиків педагогіки, їх сучасний зміст.

Принцип наочності, його трактовка Я.А. Коменським, І.Г. Песталоцці, К.Д. Ушинським, Н.А. Корфом. Наочність – організація чуттєвого пізнання учня. Функції наочного матеріалу: накопичування чуттєвих образів – мета навчання; чуттєві образи – засіб сприяння засвоєння понять, законів, правил, теорій. Види навчальної наочності. Умови успішного використання наочності на уроці.

Принцип науковості навчання. Опора на науку як джерело системи фактів, понять, закономірностей, яка проявляється у відборі навчального матеріалу і застосуванні методів навчання.

Принцип доступності навчання. Доступність засвоєння знань, формування умінь та навичок – наслідок зв'язку з рівнем розвитку школярів, з їх особистим досвідом. Л.В. Занков і В.В. Давидов про співвідношення принципів науковості і доступності навчання.

Принцип свідомості і активності навчання. Основні його аспекти: свідоме розуміння учнями навчального матеріалу; свідоме ставлення до навчальних занять, формування пізнавальної активності.

Принцип міцності знань, умінь, навичок. Опора на психологічні особливості пам'яті – одна з умов досягнення міцних результатів навчання. Різні заходи і способи запам'ятовування у практиці навчання. Прийоми опори, мнемонічні прийоми як засоби підвищення міцності і систематичності знань, умінь, навичок. Умови міцного засвоєння знань: виділення головної думки у навчальному матеріалі, зв'язок нових знань з життєвим досвідом учня, використання знань на практиці та ін.

Принцип систематичності і послідовності навчання. Вимоги до вчителя: в системі навчального матеріалу потрібно відбити реальні відношення, зв'язок предметів, явищ. Зв'язок між окремими темами, розділами курсу, міжпредметні зв'язки. Систематичність і послідовність викладання матеріалу учителем, система вимог до учня, система в організації письмових, лабораторних робіт і вправ у перевірці знань, умінь, навичок учня. Система у роботі самого учня над предметом.

Врахування вікових та особистісних особливостей у навчанні. Врахування попереднього рівня підготовки учня. Підготовленість дитини до школи.

Виховний характер навчання. Сучасний підхід до виховання загальнолюдських цінностей.

Дидактичні принципи Л.В. Занкова та їх використання у роботі сучасних педагогів-новаторів. Педагогіка співробітництва, її підхід до організації процесу навчання. Взаємозв'язок принципів навчання.

Поняття про зміст освіти, його складові частини: знання, уміння, навички; досвід емоційного ставлення до навколишньої дійсності і своєї діяльності, досвід репродукційної творчої діяльності. Види освіти. Загальна, політехнічна освіта у школі. Зміст освіти – відображення стратегічної мети виховання.

Основні принципи відбору змісту шкільної освіти на сучасному етапі: демократизм, гуманізм є загальнолюдські та національні цінності. Проблеми відповідності змісту освіти віковим можливостям учнів, особливості сприймання, розуміння життєвого досвіду учнів. В.В.Давидов про розвиваючі можливості змісту освіти. М.М. Ерднієв про подачу змісту освіти у вигляді великих блоків. Диференційоване виховання як засіб ефективного оволодіння кожною дитиною необхідними знаннями, вміннями та навичками. Шляхи реалізації диференційованого навчання.

Поняття про навчальні предмети, особливості навчальних предметів у початкових класах. Здійснення між предметних зв'язків у навчанні, створення інтегративних курсів.

Аналіз навчальних планів. Альтернативні навчальні плани. Поняття про навчальні програми. Вимоги до них, структура.

Підручник. Види підручників і навчальних посібників. Вимоги до них: загально педагогічні, методичні, поліграфічні. Розробка нових підручників і навчальних посібників для національної школи України.

Поняття про методи навчання. Два боки методу навчання. Методи та прийоми навчання. Цікаві прийоми навчання у роботі педагогів-новаторів. Різні підходи до класифікації методів навчання: за головним суб'єктом

діяльності; за навчальною метою; за логікою викладання, за специфікою навчального предмета та ін. Причини існування безлічі класифікацій методів навчання.

Співвідносна характеристика окремих методів навчання і вимоги, які ставлять до їх виконання у навчальному процесі: пояснення, розповідь, бесіда, робота з підручником; спостереження, демонстрація, ілюстрація, використання ТЗН; вправи та їх види; підготовчі та вступні, пробні та тренувальні, творчі, контрольні (за В.О. Онищуком); практичні, лабораторні та творчі роботи.

Дидактичні ігри. Групи методів навчання за характером пізнавальної активності учнів: пояснювально-пошуковий і дослідницький метод навчання.

Проблемне навчання. Проблемна ситуація та проблемна задача. Рівні проблемності. Оптимальне поєднання пояснювально-ілюстративного та проблемного навчання. Диференційований підхід до учнів у проблемному навчанні. Проблемне навчання у початковій школі (досвід лабораторії Л.В.Занкова). Основи програмованого навчання. Машинне і без машинне програмування. Способи програмування: лінійне, розгалужене, змішане. Алгоритмізація навчання. Можливості програмованого навчання у початковій школі. Перспективи розвитку і застосування програмованого навчання. Комп'ютеризація навчання. Порівняльна характеристика методів навчання. Проблема вибору методів навчання, комплексне їх застосування.

Поняття про організаційні форми навчання. Розвиток організаційних форм навчання. Братні школи в Україні і Білорусі у XVI-XVII ст.. і виникнення класно-урочної системи навчання. Теоретичне обґрунтування класно-урочної системи навчання у працях Я.А. Коменського. Урок як основна форма організації навчальної діяльності у сучасній школі. Сучасні вимоги до уроку: дидактичні, організаційні, світоглядні, психологічні, етичні, гігієнічні.

Поняття про структуру уроку (макро- та мікро-), її елементи. Гнучкість, динамічність структури уроку. Поняття про типи уроку і особливості уроку у початковій школі. Концепція національної школи про творчий підхід у проведенні уроків шляхом пошуку істини. Інтегровані уроки, нестандартні уроки.

Інші форми організації роботи. Їх класифікація за дидактичною метою. Розвиваючо-рольова форма організації навчального процесу та її можливості у початковій школі. Поняття про ділову гру. Навчання у парах змінного складу.

Домашня самостійна робота учнів, її види. Специфіка та організація самостійної роботи у ГПД. Етапи самопідготовки та функції вихователя на кожному з них.

Підготовка вчителя до уроку. Перспективна підготовка. Тематичне та поурочне планування навчального матеріалу. Особливості планування та організації уроків у початковій мало комплектній школі. Особливості організації навчальних занять з шестирічними дітьми.

Функції перевірки та оцінки знань, умінь та навичок у школі. Поняття «оцінка» (оцінювальне судження) та «оцінка» у п'ятибальній системі.

Педагогічні вимоги до перевірки знань, умінь та навичок. Психологія оцінювання знань учнів (О.Я.Савченко). Види, форми, методи перевірки знань. Критерії якості знань, умінь та навичок у методиках викладання різних предметів у початковій школі. Характеристика бальної системи оцінювання знань. Педагоги-гуманісти минулого та сучасного про оцінювання знань. Сучасні пошуки шляхів удосконалення перевірки і оцінки знань учнів й подолання формалізму.

Школотзнавство. Поняття про систему народної освіти. Її залежність від соціально-політичних, економічних та культурних факторів. Принципи побудови системи народної освіти в Україні. Структура і основні компоненти системи народної освіти. Поняття про альтернативні школи. Зарубіжний досвід альтернативних шкіл. Альтернативні школи та розкриття здібностей, нахилів особистості. Нові типи навчальних закладів, ліцеї, гімназії, коледжі, приватні школи.

Поняття про управління як цілеспрямовану діяльність з метою розвитку, удосконалення, впорядкування. Демократизація і гуманізація системи управління народною освітою в Україні. Органи керівництва народною освітою. Внутрішньо шкільне керівництво і контроль. Функції загальноосвітньої конференції, ради школи, методичної ради школи, адміністрації.

**Питання з педагогіки для вступу на навчання
за напрямом підготовки 6.010102 “Початкова освіта” освітньо-кваліфікаційний
рівень “бакалавр”**

1. Предмет, завдання, основні категорії педагогіки.
2. Методи науково-педагогічних досліджень, їх характеристика.
3. Формування світогляду школярів засобами навчальної діяльності.
4. Особистісно-орієнтований педагогічний процес у сучасній школі.
5. Предмет, завдання, основні категорії дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками.
6. Загальна характеристика процесу навчання, його ознаки і структура.
7. Основні функції навчання, їх характеристика.
8. Принципи навчання, їх класифікація.
9. Загальні та вікові особливості розвитку особистості.
10. Дидактична характеристика принципу наочності навчання.
11. Зміст освіти. Навчальні предмети у початкових класах.
12. Навчальні плани, програми, підручники для початкової школи. Вимоги до них.
13. Методи навчання, їх класифікація.
14. Словесні методи навчання, їх характеристика.
15. Наочні методи навчання, їх характеристика.
16. Практичні методи навчання, їх характеристика.
17. Форми організації навчального процесу у початковій школі.
18. Урок – основна форма організації навчання. Типи та структура уроку. Особливості побудови уроку у початкових класах. Вимоги до сучасного уроку.
19. Домашня навчальна робота молодших школярів, методика її організації.
20. Суть процесу виховання.
21. Принципи виховання, їх характеристика.
22. Завдання й особливості планування виховної роботи у початкових класах.
23. Поняття про методи виховання. Метод і прийом виховання. Класифікація методів виховання.
24. Поняття про учнівський колектив. Виховання особистості у колективі молодших школярів.
25. Моральне виховання молодших школярів.
26. Трудове виховання молодших школярів.
27. Фізичне виховання молодших школярів.
28. Естетичне виховання молодших школярів.
29. Розумове виховання молодших школярів.
30. Роль сім'ї у вихованні дітей. Робота вчителя з батьками молодших школярів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Волкова Н. П. Педагогіка. – К.: Видавн. центр “Академія”, 2002.
2. Вишневецький О. Сучасне українське виховання. – Львів, 2001.
3. Галузинський В., Євтух М. Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1995.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997.
5. Гребенюк О. С., Рожков М. И. Общие основы педагогики. – М., 2004.
6. Державна національна програма “Освіта: Україна ХХІ ст.”. – К., 1994.
7. Зайченко І. В. Педагогіка. – Чернігів, 2003.
8. Закон України “Про загальну середню освіту” (від 13.05.99) // Законодавство України про загальну середню освіту: Бюлетень законодавства і юридичної політики України. – 1999. – № 9.
9. Закон України “Про освіту”. – К.: Генеза, 2002.
10. Ковальчук Л. О. Практикум з педагогіки: Навч. посібник. – Львів, 2005.
11. Концепція загальної середньої школи (12-річна школа) (від 22.11.2001) // Інформ. збірник Міністерства освіти і науки України. – 2002. – № 2.
12. Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки. – Тернопіль, 1994. – 360 с.
13. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2003. – 418 с.
14. Мітюров Б. Н. Педагогічні ідеї Яна Амоса Коменського на Україні. – К., 1971.
15. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. – К., 1999. – 350 с.
16. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – № 33. – 23 квітня.
17. Подласый И. П. Педагогика: Новый курс: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений: В 2 кн. – М.: ВЛАДОС, 2001, 2002.
18. Подласый И. П. Педагогика: 100 вопросов – 100 ответов: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. – 368 с.
19. Фіцула М. М. Педагогіка: Посібник. – К.: Вид. центр “Академія”, 2000.
20. Щербань П. М. Прикладна педагогіка: Навч.-метод. посібн. – К., 2002.
21. Ягупов В. В. Педагогіка: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2002. – 552 с.
22. Якса Н. В. Основи педагогічних знань: Навч. посібник. – К., 2007.

Додаткова література:

1. Божович Л.Й. Личность и ее формирование в детском возрасте. – М., 1986.
2. Передовий педагогічний досвід, /За ред. Л.Момот. – К., 1990.
3. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5 т. – К.: Рад. шк., 1976.
4. Бегей В.М. Управління загальноосвітньою школою на демократичних засадах. – Львів, 1995.
5. Безрукова В.С. Словарь нового педагогического мышления. – Свердловськ, 1992.
6. Гадецький М.В., Хлебнікова Т.М. Організація навчального процесу в сучасній школі. – Харків: Веста, 2003.
7. Дидактика современной школы: Пособие для учителей /Под ред. В.А.Онищука. – К.: Радянська школа, 1987.
8. Житник Б.О. Методичний порадник: Форми і методи навчання. – Харків: Основа, 2005.

9. Калініна Л.М., Капустеринська Т.Д. Проект інноваційної школи: стратегічне планування, управління інноваціями. – Х.: Вид. група «основа», 2007. – 96 с. – (Б-ка журн. «Управління школою»; Вип. 4 (52)).
10. Калініна Л.М., Капустеринська Т.Д. Проект інноваційної школи: стратегічне планування, управління інноваціями. – Х.: Вид. група «основа», 2007. – 96 с. – (Б-ка журн. «Управління школою»; Вип. 4 (52)).
11. Освітній менеджмент: Навч. посібник / За ред. Л.І. Даниленко, Л. Карамушки. – К.: Перше вересня, 2003. – 392 с.
12. Островерхова Н.Л. Вироблення та прийняття управлінського рішення в загальноосвітньому навчальному закладі // Освіта і управління. – 2002. - №3. – Т.5. – с.73.
13. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Науково-методичний посібник. – К.: А.С.К., 2004. – 194 с.
14. Калініна Л.М. Професіограма українського директора школи// Директор школи. – 2001. – № 3.
15. Проектирование систем внутришкольного управления / Под ред. А.М. Моисеева. – М.: Пед. Общество России, 2001.
16. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Харків: ВГ „Основа”, 2003. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором школи. – К., 1997.
17. Онишків З.М. Основи школознавства. – Тернопіль, 1996.
18. Пометун О., Середняк І., Сущенко І., Янушевич О. Управління школою, що змінюється. Порадник сучасного директора. – Тернопіль: Видавництво Астон, - 2005. – 192с.
19. Хлебнікова Т.М. Ділова гра як метод активного навчання педагога. – Харків: ВГ „Основа”, 2003.